

בס"ד. משיחות חג הפורים, ה'תשכ"ז*.

לאחרי הדגשת פירוש הבעל שם טוב¹ על מאמר המשנה² "הקורא את המגילה למפרע (החלקים המאוחרים לפני הקודמים) לא יצא", שהכוונה היא גם, שהקורא את המגילה באופן ומתוך הנחה שזה אירוע מזמן העבר, שאירע רק אז, ואינו אקטואלי בכל זמן להפיק הימנו הוראה ולימוד לזמן זה, אזי "לא יצא", שאין לו ההשגה הנכונה אודות המגילה — ביאר הרבי שליט"א ענינים מסויימים מהמגילה כיצד הם מהווים הוראה בזמנינו בענינים שהם אקטואליים ונוגעים ביותר לבני בארץ זו, בארץ ישראל ובארצות אחרות. ואחד מהם הוא:

האחדות האמיתית של בני — שהם "מפוזר ומפורד בין העמים" ככל המדינות (עתה כמו בזמן המגילה ואחשוורוש), שבאים מארצות שונות ויש להם תכונות נפש שונות — יכולה להיות רק ע"י התורה, וע"י התמסרות לתורה שלמעלה מהשכל, שבני מסורים למלא רצון הקב"ה.

רק ע"י התורה, שהיא דבר אחד עם הקב"ה שהוא אחד הפשוט, רק על ידה יכולים להתאחד אנשים ממקומות שונים ותכונות נפש שונות; ובתורה גופא הרי זה במיוחד ע"י ההתמסרות שלמעלה מהשכל לפסק ההלכה שבתורה, לעשות רק כפי פסק ההלכה והדין בתורה.

כי מצד חלק התורה שהתלבש בשכל ובשקלא וטריי, הרי "אין דעותיהם שוות"³, שכלו של האחד אינו שווה לשכלו של השני, ויכול להיות "בית שמאי מחמירים ובית הלל מקילים", אע"פ ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁴; אבל מצד ההתמסרות שלמעלה מהשכל לפסק דין והלכה בתורה, מצד זה נעשית ההתאחדות האמיתית של בני.

הוראה זו לומדים אנו מהמגילה, ממ"ש "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות"⁵ (בני חזרו וקיבלו על עצמם לקיים את התורה, קבלה

(* הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), על-מנת למסור ברדיו. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
1) ראה כתר שם טוב בהוספות ס"ק. וש"נ.
2) מגילה רפ"ב.
3) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א. ועוד.
4) עירובין יג, ב. וש"נ.
5) אסתר ט, כג.

שהיא נעלית יותר גם מהקבלה בעת כמתן תורה, עד שמתן תורה נקרא רק "החלו", התחלה, לגבי הקבלה של בני"ז בזמן ההוא) — שנאמר שם "וקבל", לשון יחיד, כי, כשם שבמתן תורה כאשר בני"ז אמרו "נעשה ונשמע", התמסרות שלמעלה משכל למלא רצון הקב"ה, נאמר "ויחן" לשון יחיד, כמאמר חז"ל* "כולם כאיש אחד בלב אחד", כך גם כאן "וקבל" הוא לשון יחיד, כי כאשר מסורים ומוכנים למלא רצון ה' בהתמסרות שלמעלה מהשכל, אזי יכולה להיות ההתאחדות האמיתית של בני".

[הכוונה בפשטות היא, שכאשר קיימת בעי' של איחוד יהודים, מארצות שונות ותכונות נפש שונות — יש לנו את הלימוד מהמגילה, שרק עי"ז שישתדלו שכל בני"ז יחזרו ויקבלו על עצמם לקיים רצון הקב"ה, אזי תהי' ההתאחדות של בני"ז "כאיש אחד בלב אחד"].

*

גם בנוגע ליחסים מצד בני"ז לאינם יהודים להבדיל, כשדרים בארץ כמו אמריקה או ארצות כיו"ב,

— שיש שנוקטים למטרה זו אמצעים מזיקים, כמו דו-שיח ("דיאלוגים") שכמה רא"י חסרי אחריות מנהלים עם כמרים, שנוסף על העבירה החמורה של לימוד דת זרה, שפסק מפורש הוא ברמב"ם הלכות עבודה זרה⁹ שזה נאסר על יהודי [מלבד הסנהדרין וכיו"ב¹⁰]. ונוסף לכך שעל פי רוב מנהלים את הדו-שיח בורים הכי גדולים בעניני תורה ויהדות, מלבד זאת, הרי זו פחיתות מבהילה בכבוד היהודי, כאשר אדם שמציג עצמו כמנהיג רוחני אצל יהודים — הנה הכבוד והגאון הכי גדול עבורו הוא העובדה שהכומר מתרצה לנהל עמו דו-שיח, וכן שאר הענינים המזיקים שבאים כתוצאה מזה מצד כל הבחינות.

וגם בענין זה למד הרבי שליט"א הוראה מהמגילה, שהגזירה באה מזה ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע"¹¹, שבידעם שזהו "אותו רשע", נהנו מזה שהזמינם לסעודה, כפי שהענין התבאר בפרטיות בשיחת קודש ארוכה —

הנה ההתמסרות למלא את רצון הקב"ה שעשה את בני"ז ל"ממלכת

(9) פ"ב ה"ב.

(10) ראה רמב"ם הל' סנהדרין רפ"ב.

(11) מגילה יב, א.

(6) משפטים כד, ז. וראה שבת פח, א.

(7) יתרו יט, ב.

(8) במכילתא ופרש"י עה"פ.

כהנים"12, עם של כהנים עבור כל העולם — כוללת גם את תפקידו של יהודי ביחסיו עם אינם יהודים, ומילוי תפקידו בזה הוא ענין שמביא קידוש שם שמים, ומסייע ליחסיהם של בני" עם שאר אזרחי המדינה.

הוראה זו למדים מהמגילה בה יש פרק שלם13: "וישם המלך אחשורוש מס על הארץ ואיי הים", "וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי אשר גדלו המלך הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס".

ולכאורה אינו מובן כלל: למה כללו במגילה שאחשורוש הטיל מסים על הארץ ועל האיים, וכפי שהמגילה עצמה מדגישה על אתר שזה שייך ל"דברי הימים למלכי מדי ופרס"?

וכיון שזה חלק מהמגילה, הרי גם על זה חל הפסוק ד"הקורא את המגילה למפרע לא יצא", הן במובן הפשוט והן לפי פירוש הבעל שם טוב. ואינו מובן: מה יכולים אנו ללמוד מכך בזמנינו זה?

אך הענין יובן לאחר הקדמה וביאור עמוק בענין האמונה באחדות השם,

[שבזה ישנם תפיסות שונות, החל מאופן האמונה של ילד קטן שמצייר לעצמו את הקב"ה כגוף גדול וחזק ויפה, ולרוב בדמות אביו או זקנו, וכאשר הוא גדל הוא מבין את אחד מהעיקרים ש"אינו גוף ולא דמות הגוף"14, אבל בילדותו זוהי התפיסה שלו אודות אחדות השם; ואילו אצל גדול שונה כבר התפיסה, ועד]

שההגדרה האמיתית של אחדות השם היא, ש"אין עוד מלבדו"15, ופירושו שאין פרט אחד ורגע אחד שח"ו אינו נברא ומנוהל ומקבל חיות מהקב"ה ברגע זה ובפרט זה.

וכיון שהקב"ה הוא אחדות הפשוטה, הרי מובן גם שמבלי הבט על כך שהבריאה נחלקת לחלקים רבים ומדינות רבות, כמו דומם צומח חי מדבר, ו"מה רבו מעשיך"16 ו"מה גדלו מעשיך"17, הרי כיון שכולם נבראו מאחדות הפשוטה ד"ה' אחד"18, יש בהם — בנבראים השונים — התאחדות, שכל הפרטים השונים מתאחדים במציאות אחת [כדאיתא באבות דר' נתן]19 שכל העולם הוא גוף אחד גדול].

16 תהלים קד, כד.

17 שם צב, ו.

18 ואתחנן ו, ד.

19 ספל"א.

12 יתרו יט, ו.

13 פרק יו"ד.

14 פיוט "גדל".

15 ואתחנן ד, לה.

ונמצא, שכאשר הקב"ה בחר עם ונתן להם את התפקיד ש"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים"²², שזה כולל גם פירוש הספורנו²⁰ שהם יהיו אלה שיפרסמו ויגלו בעולם את הענין ד"ה' אחד", אחדות השם, וש"אין עוד מלבדו" — לא יכול יהודי להגביל את עצמו ולומר שהוא יפרסם אחדות השם רק במשפחה שלו או רק בעיר שלו או רק בארץ הקודש, אלא היכן שישנה מציאות בעולם שיודע אודותה, עליו להשתדל שיורגש שם איך ש"ה' אחד" ו"אין עוד מלבדו".

ושליחות זו צריך לעשות כל אחד בחוג שלו, רב ומנהיג קהילה בקהילה שלו, ראש משפחה במשפחה שלו, רופא בפני אלה שמרפא אותם בגוף (לעוררם גם על החסר בתורה ומצוות, ושזה יסייע להם גם ברפואת הנפש), ובעל עסקים בחוגים של קשריו העסקיים.

וכאשר ישנו ענין שקשור עם אומות העולם, שהם מחוייבים בשבע מצוות בני נח עם כל פרטיהם — כמובא ברמב"ם²¹ ובכמה מקומות, וכאשר הם מתנהגים ע"פ שבע מצוות בני נח, הרי זה באופן שהם מתנהגים לפי ציווי התורה אליהם, כמ"ש הרמב"ם²² שבני נח צריכים לקיים שבע מצוות בגלל שזהו ציווי בתורה שהקב"ה הודיע למשה מסיני, ובמצוות בני נח יש גם החיוב על האיננו יהודי להושיב דיינים וכו', להפיץ את החיוב וקיום של מצוות בני נח כפי יכולתו — הנה אם ישנו יהודי שיכול להשפיע על איננו יהודי לנהוג במצוות בני נח כפי שהתורה מחייבת אותו, שבזה נכלל גם כנ"ל להושיב דיינים ולקבוע סדר של צדק ויושר, כמבואר ברמב"ם בארוכה²³ — אזי נכלל חיוב זה במצוות של אותו יהודי, שבכל מקום שידו מגעת, יפעל שהאיננו יהודי יקיים שבע מצוות בני נח שנתחייב בהם.

ומזה למדים אנו, שכאשר אדם נבחר כחבר בכית-הנבחרים ("פרלמנט") של מדינה, או של עיר במדינה, או בהנהלת העיר, מקום בו נחקקים חוקים ונקבע סדר בחיים הסוציאליים בין אדם לחבירו — מוטל עליו חוב בתור יהודי, להשתדל שהחוקים והסדר יהיו בהתאם למצוות בני נח [וכדברי הרמב"ם הרי זה ענין של תורה שניתן למשה מסיני, וקיום המצוות של בני נח צריך להיות בגלל שכך ציווה הקב"ה למשה מסיני].

21) יד החזקה בסופו.
22) הלכות מלכים פ"ח בסופו.
23) ועיין ג"כ רמב"ן פ' וישלח.

20) וז"ל: "ובזה תהיו סגולה כי תהיו ממלכת כהנים להבין ולהורות לכל המין האנושי לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחר".

שזהו מה שהתורה מחייבת את כל בני האדם להתנהג בהנהגה של צדק ויושר והימנעות מגניבה, גזילה וכיו"ב.

וענין זה למדים אנו מהמגילה שמשפּרת ומלמדת אותנו שלאחרי שמרדכי פעל בנוגע לבנ"י (גאולת פורים, מצות השייכות לפורים כו', "ויכתוב מרדכי גו' אל כל היהודים גו' הקרובים והרחוקים"²⁴), אזי "וישם המלך אחשוורוש מס על הארץ ואיי הים".

מרדכי נעשה אז ה"משנה למלך" לאחשוורוש, והרי הסדר הוא שהמשנה למלך ניהל את כל עניני המלוכה (כמש"נ²⁵ "על פיך ישק כל עמי"), אבל בתור "משנה למלך", בשם ובכח המלך — נעשה חידוש: "וישם המלך אחשוורוש מס על הארץ ואיי הים" — מרדכי דאג שבכל הארץ עד באיים הרחוקים יקבעו סדרי המלוכה, שיהי' המס, "מוראה של מלכות", כי לולי זאת הרי "איש את רעהו חיים בלעו". וכיון שמרדכי קבע זאת, הרי מובן מאליו שהי' זה כפי המתאים לשבע מצות בני נח — מתוך צדק ויושר.

אבל בזה לא הסתפק מרדכי עדיין, אלא גם דאג שיכתבו בדברי הימים של פרס ומדי את שני הענינים: (1) "מעשה תקפו" של אחשוורוש וכו' גם לדורות, להבהיר שיהי' הסדר דשלילת "איש את רעהו חיים בלעו"²⁶. (2) "פרשת גדולת מרדכי" — שיזכרו שיהודי קבע את הסדרים דצדק ויושר — "כי מרדכי היהודי (דלכאורה מאי קמ"ל) משנה גו'". ועוד מלמדנו: "וגדול (במה גדולת מרדכי? לא מהיותו משנה למלך המולך בכיפה²⁷ (ופשיטא שאין הנאתו — מהזמנה לסעודת רשע) כ"א) ליהודים", היהודים (כדרז"ל²⁸: מודים בכל התורה) מגדלים אותו (בעניניהם, עניני יהדות).

וכך גם בא-כח של בית-הנבחרים ("פרלמנט") וכיו"ב, שצריך לראות שמלבד פעולתו בזמנו, יכתב הדבר, וכשתבוא פעם שאלה, יראו "מעשה רב"²⁹, ובלשון המדינה: precedent³⁰, שכשרצו לקבוע חוק שלא על פי צדק ויושר — אזי: (1) בטלו זה. (2) שיהודי נאבק על כך ודפק על השולחן ולא הניח לזה לקרות.

28) ראה מגילה יג, רע"א. קידושין מ, א.

29) שבת כא, א. וש"נ.

(30) = תקדים.

24) אסתר ט, כ.

25) מקץ מא, מ.

26) אבות פ"ג ה"ב.

27) מגילה יא, סע"א.

ועי"ז שמייעים להפיץ בכל המקומות והמדינות את האמונה
הפשוטה באחדות השם, מזרזים את ההתגלות ד"ה' אחד ושמו אחד"³¹.

